

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д.ик.н. Виржиния Желязкова

от Института за икономически изследвания при Българската академия на науките и
от ВУЗФ,

член на научното жури, определен със заповед № 119 24.03.2025 г. на Ректора на Висшето
училище по застраховане и финанси

относно материалите, представени от проф. д-р Андрей Боянов Захариев
в конкурса за заемане на академичната длъжност „професор“
в професионално направление 3.8. „Икономика“,
научна специалност „Финанси, парично обращение, кредит и застраховка“
(ДВ, бр. 5 от 17.01.2025 г.)

1. Общо представяне на получените материали

Единствен участник в настоящия конкурс е проф. д-р Андрей Захариев. Той е представил изряден комплект от документи, които напълно съответстват на нормативните изисквания за заемане на академичната длъжност „професор“. Представените материали включват автобиография, справка за изпълнение на минималните национални изисквания, списък с оригинални научни приноси, доказателства за международна разпознаваемост, информация за научните публикации и друга академична дейност, и хабилитационен труд – монографията на тема „Финансовата децентрализация – крос анализ и емпирични свидетелства“. Съдържанието на документите е последователно подбрано и представено на високо професионално ниво.

2. Кратки биографични данни за кандидата

Проф. Захариев е роден през 1971 г. и има над две десетилетия академичен, преподавателски и управленски опит, белязан от устойчиво развитие, научна последователност и ясно изразена обществена ангажираност. Започнал като асистент в СА „Д. А. Ценов“, той преминава през всички академични нива – доцент (2001), професор (2012), ръководител катедра, декан и член на ръководните органи на академията. В качеството си на декан и ръководител катедра проф. Захариев допринася за модернизацията на учебните планове и за внедряване на актуални учебни технологии, като същевременно поддържа активна научноизследователска дейност. Към настоящия момент е гост-професор във ВУЗФ, където преподава дисциплини от ядрото на съвременната финансова наука.

Кандидатът демонстрира и трайна обществена ангажираност – бил е председател на Общински съвет – Свищов в ключов период на институционални трансформации, свързани с подготовката за членството на България в ЕС. Този опит, съчетан с академичната му дейност, му осигурява дълбоко и многостранно разбиране за взаимодействието между публична политика, финанси и институционално развитие.

Проф. Захариев е учен с многопластово академично израстване, който впечатлява със способността си да съчетава дълбока теоретична рефлексия с активна ангажираност към реалните икономически и управленски процеси. Неговата работа е не само научно обоснована, но и живо свързана с нуждите и предизвикателствата на публичните институции и бизнеса. Тази балансирана комбинация между аналитична дълбочина и практическа чувствителност прави проф. Захариев особено ценен и актуален глас в съвременната икономическа наука.

3. Обща характеристика на дейността на кандидата

3.1. Учебно-преподавателска и методическа дейност

Проф. Захариев притежава дългогодишен преподавателски опит и устойчива ангажираност в сферата на висшето образование. Той е разработил и преподавал богат спектър от дисциплини в областта на публичните и корпоративните финанси, както и в интердисциплинарни полета като управление на проекти, оценка на риска, бюджетиране и

здравен мениджмънт. Има значителен опит като научен ръководител на дипломанти и докторанти, като немалка част от тях вече се реализират успешно в академичната и професионалната сфера. Методическата му работа се отличава с въвеждане на иновативни форми на обучение, включително дистанционно и дигитално преподаване.

3.2. Научна и научно-приложна дейност

Научната продукция на проф. Захариев е богата, разнообразна и тематично актуална. Освен хабилитационната му монография, кандидатът е автор на още една самостоятелна монография и на множество статии и студии, публикувани както в национални, така и в международни издания. Общият брой на публикациите му надхвърля значително изискуемия минимум по Закона за развитието на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ) и Правилника за неговото прилагане, като те са публикувани в реферирани и индексирани научни издания, някои от които в световноизвестни бази данни с научна информация. Сред тях се открояват публикации по теми като дигитализация, човешки капитал, банково дело, корпоративна социална отговорност, фискална децентрализация и други.

Правят впечатление също научните му разработки по най-актуални въпроси на управлението на хора и процеси, като използването на изкуствения интелект и различни други аспекти на дигитализацията, а също така и такива, посветени на неизменно значими теми като дълговата устойчивост, цитирани в редица международни публикации. Част от статиите му са реализирани в рамките на международни научни проекти или публикувани в издания на чуждестранни университети и издателства. Тематичното разнообразие на публикациите свидетелства за интердисциплинарност и изследователска дълбочина.

Хабилитационният труд на проф. Захариев – монографията „Финансовата децентрализация – крос анализ и емпирични свидетелства“, представлява задълбочено, актуално и концептуално оригинално изследване върху един от най-важните аспекти на публичните финанси в България – процесът на финансова децентрализация. Авторът успява да разкрие комплексната взаимовръзка между централната и местната власт, разглеждайки не само правната рамка, но и дълбоко вкоренените икономически механизми, които обуславят финансовата автономия на общините.

Изследването е развито върху солидна емпирична основа, базирана на анкетно проучване сред 50 председатели на общински съвети, дескриптивна статистика и корелационен анализ. Този подход позволява на автора не само да идентифицира основните дефицити в процеса на децентрализация, но и да предложи обосновани решения. Тематично, монографията е навременна – тя изследва влиянието на множествени кризи (COVID-19, инфлация, енергийна криза) върху местните финанси и свързва изводите си с актуалната перспектива за членство в еврозоната и ефектите от присъединяването към Шенген.

Особено ценни са конкретни предложения на автора, насочени към реформа в местната данъчна политика; разширяване на възможностите за публично-частни партньорства; повишаване на финансовата грамотност на администрацията; подобряване управлението на общинската собственост. Идеите му притежават реална приложимост и стратегическа значимост, които утвърждават проф. Захариев като експерт с принос не само към теорията, но и към практическото реформаторство.

Проф. Захариев значително надхвърля националните минимални изисквания за заемането на академичната длъжност „професор“ в ПН 3.8 Икономика, залягнали в ЗРАСРБ и Правилника за неговото прилагане по всички отделни оценъчни елементи. Към момента на изготвяне на настоящата рецензия няма основания за поставяне под съмнение на автентичността на трудовете на кандидата.

3.3. Цитируемост и разпознаваемост

Проф. Захариев има множество верифицирани цитирания както в национални, така и в международни издания, част от които индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация (Scopus, Web of Science). Научните му трудове са част от библиографията на множество изследвания в сферата на публичните финанси и местното самоуправление. Авторът е често канен като рецензент и участник в научни форуми, в т.ч. като съорганизатор и панелист по теми, свързани с фискалната устойчивост и регионалната икономика.

4. Оригинални научни приноси

Оригиналните научни приноси на проф. д-р Андрей Захариев се характеризират със значителна тематична дълбочина, обоснована методологическа последователност и ясно изразена насоченост към решаването на практически значими проблеми в областта на

публичните финанси и свързаните с тях интердисциплинарни направления. Приносите са представени както в рамките на хабилитационния труд, така и чрез обширен корпус от научни публикации, като се отличават със способността да предлагат теоретични обобщения и едновременно с това – приложими решения за публичната политика и управленската практика.

Един от най-съществените приноси на проф. Захариев е **сравнителният анализ на фискалната децентрализация в България**, базиран на емпирични проучвания от 2012 и 2025 г., обоснован в хабилитационната му монография и по-рано в монографията „Фискална децентрализация и финансово управление на общините в България“. Тези трудове предлагат методологично новаторски и практически приложими изводи за подобряване на финансовата автономия на местната власт.

Особено ценно е, че анализът на фискалната децентрализация в България е разработен за две различни времеви точки (2012 и 2025 г.) и е базиран на оригинални анкетни проучвания сред ръководители на общински съвети. Това позволява не само валидиране на дългосрочни тенденции, но и изследване на институционални, икономически и политически фактори, които обуславят динамиката на финансовата автономност. Особено важно е, че в рамките на изследването се включват и съвременни предизвикателства – инфлационен натиск, пандемична криза, нестабилност на публичните приходи.

Сред силните страни на научните приноси на проф. Захариев се откроява изграждането и апробацията на **методология за крос-анализ и корелационно моделиране**, която предоставя възможност за класифициране на общините по различни социално-икономически и политически индикатори. Това е значим напредък в областта на разбирането за регионалните финанси, тъй като допринася за по-прецизно формиране на политики за подкрепа на уязвими общности и идентифициране на фактори за устойчиво местно развитие.

Освен задълбочените изследвания върху публичните финанси, проф. Захариев предлага приноси и в области като **човешкия капитал, дигитализацията, корпоративната социална отговорност и здравните финанси**, прилагайки интердисциплинарни подходи и иновативни аналитични рамки. В този контекст особено

внимание заслужават публикациите му, в които се интегрират икономически и технологични измерения на публичните услуги.

Наред с това, кандидатът предлага **модел за изграждане на годишна лихвена крива**, базирана на фундаментален подход, който е особено полезен за българския капиталов пазар и има потенциал за практическо приложение в емисията на държавни ценни книжа и управлението на публичния дълг. Също така, принос представляват **анализите върху сивата икономика и „бягството от данъка“**, които съдържат конкретни препоръки за фискална реформа и повишаване на събираемостта.

Общата оценка на научните приноси на проф. Захариев е категорично положителна. Те демонстрират **висока степен на оригиналност, актуалност и приложимост**, съчетавайки теоретична култура и емпирична убедителност. Неговият подход към изследователската работа се отличава с аналитичност, аргументираност и стремеж към осигуряване на научна основа за подобряване на управленските и политическите практики в областта на финансите.

Тези приноси показват не само задълбочено познаване на темите, но и умение за генериране на практически ориентирани научни резултати от кандидата в отговор на реални обществени потребности.

6. Критични бележки и препоръки

Няма съществени критични бележки към кандидата. Препоръчвам му и му пожелавам да продължи своята активна многостранна работа по най-наболели проблеми на икономическото развитие на България.

7. Лични впечатления

Познавам проф. Захариев от повече от 10 години, през които той е затвърдил у мен впечатлението на сериозен, задълбочен и перспективен учен, който съчетава будна научна съвест и гражданска позиция с професионализъм в работата като академичен ръководител.

5. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Проф. д-р Андрей Боянов Захариев демонстрира високо академично равнище, професионална последователност и интердисциплинарен подход в научната и преподавателската си дейност. Съчетавайки научен анализ, управленски опит и преподавателска отдаденост, той се утвърждава като всестранно развит учен с принос към съвременната финансова наука и практиката на публичното управление.

С настоящата рецензия изразявам категоричната си подкрепа за кандидатурата на проф. д-р Андрей Захариев за заемане на академичната длъжност „професор“ във Висшето училище по застраховане и финанси.

Рецензент:

/Проф. д. ик. н. Виржиния Иванова Желязкова/